

ΚΕΙΜΕΝΟ

Το Αύριο, το Χτες και οι νέοι

Στη μικρή συμποσιακή παρέα (παραμονή Χριστουγέννων) ήρθε ο λόγος και για την... Ιστορία. Ακριβέστερα, για την άγνοια της Ιστορίας. Ακόμα και της ελληνικής. Ακόμα και της πρόσφατης.

Όσοι απ' τους συνδαιτυμόνες είχαν κάποια σχέση (συγγενική, διδακτική) με τους νέους και νεότερους, συμφωνούσαν πως ουκ ολίγοι τους, ακόμα και φοιτητές και σπουδαστές, δεν γνωρίζουν (αλίμονο!) το άμεσο παρελθόν του τόπου μας και των άλλων τόπων. (Περισσότερο να προσθέσω πόσο βαρύτατα ένοχος είναι, γι' αυτό, η μέση Παιδεία μας). Για τους δυο Παγκόσμιους Πολέμους, την Κατοχή, την Αντίσταση, τον Εμφύλιο, τον Ψυχρό Πόλεμο, τη δικτατορία, ξέρουν λιγότερα παρά για την... Τρωική εκστρατεία ή για τον Πελοποννησιακό Πόλεμο - που, αυτά τουλάχιστον, τα διδάχτηκαν (όπως τα διδάχτηκαν) στο Γυμνάσιο και το Λύκειο...

Και όχι μόνο δεν **γνωρίζουν**, αλλά - το δραματικότερο - **αδιαφορούν** να μάθουν. Τα περασμένα, ακόμα και τα προχτεσινά, τους φαίνονται μακρινά, ξεπερασμένα, άσχετα με - και άχρηστα για τη δική τους ζωή και το δικό τους μέλλον.

Τι τους ενδιαφέρει, λοιπόν; Μόνο το Σήμερα και το Αύριο - που, πιστεύουν - δεν επηρεάζονται απ' το Χτες. Η πρόοδος καλπάζει, λένε, κι αυτά τα «παλιά», που ήταν σημαντικά πριν λίγα χρόνια, έχουν ελαχιστοποιηθεί ή/και εκμηδενισθεί από τις ιλιγγιώδεις ανακατατάξεις και τις επιστημονικές, τεχνικές κλπ. κατακτήσεις. «Τι μας νοιάζει το νεκρό παρελθόν; Μόνο το παρόν είναι ζωντανό, και μόνο το μέλλον έχει... μέλλον»...

Αλλά, και πάλι, αυτό το Παρόν και το Μέλλον τ' αντιμετωπίζουν ατομικιστικά κι ωφελμιστικά. Στόχος τους μόνος, ν' αποκτήσουν κάποιες γνώσεις και τεχνικές, που να τους εξασφαλίσουν, όσο γίνεται πιο γρήγορα, μιαν όσο γίνεται καλύτερη «θέση», και χρήμα όσο γίνεται πιο άφθονο. Λες και πρόκειται να ζήσουν σ' ένα ωκεάνιο ερημονήσι με πλούσια βλάστηση, απ' όπου θα πασχίζουν, αυτοί, ν' αποσπάσουν τους πιο πολύχυμους καρπούς για πάρτη τους. (Ξέρουν οι αναγνώστες πόσο φιλονεικός είμαι, πόσο τιμώ και **σέβομαι** τους νέους που μοχθούν για ουσιαστική μάθηση και γνώση. Αλλά, δυστυχώς, υπάρχουν και οι άλλοι...).

Και αναρωτιέσαι: αυτοί οι τελευταίοι δεν υποψιάζονται το στοιχειώδες: πώς το δικό τους μέλλον είναι άρρηκτα **εξαρτημένο** κι αλληλένδετο με το μέλλον όλων των άλλων, με το μέλλον όλου του κόσμου πια, στην παγκοσμιοποιημένη εποχή μας - όποιο νόημα, καλό ή κακό, δώσεις στη λέξη;

Μέρες που είναι, θα μπορούσαμε να τους χαρίσουμε ένα μικρό δώρο - που, αυτοί, ίσως να το χλεύαζαν σαν «σκουριασμένη φιλολογία», αλλά που περικλείνει το αυτονόητο: «Μέσα σε τόσους πολλούς, εσύ, ταλαίπωρε, αποτελείς ένα μόριο, που πρέπει πάντοτε να τείνει και να αποβλέπει στο σύνολο, μολονότι το μέγεθός του [σου] είναι μικροσκοπικό. Και δεν έχεις καταλάβει ακόμη... ότι για χάρη του γίνεται το καθετί, για να εξασφαλισθεί δηλαδή στη ζωή του σύμπαντος [του συνόλου] διάρκεια και ευτυχία, και ότι τίποτα δεν γίνεται για σένα, αλλά ότι εσύ υπάρχουν επειδή υπάρχει το σύνολο»¹... Κι ένα ακόμα παραδώρο: «Αναγκαστικά το όλον προϋπάρχει του μέρους. Αν εκμηδενισθεί ολόκληρο το σώμα, δεν υπάρχει ούτε χέρι ούτε πόδι»².

Ετσι, άποδες και άχειρες, θα χτίσουν το «μέλλον» τους σ' έναν ασώματο κόσμο;

Και είναι ασώματος αυτός ο κόσμος μας, μια και αυτο-ακρωτηριάζεται ασταμάτητα από πολέμους, σφαγές, γενοκτονίες... κατατρώχεται από εγκληματικούς φανατισμούς... ασφυκτιά απ' τον φόβο της τρομοκρατίας... στιγματίζεται από τερατώδεις ανισότητες πλούτου και φτώχειας... αφανίζει ανελέητα το επίγειο, ενάλιο, εναέριο περιβάλλον - κάθε πηγή ζωής - για χάρη του πιο χυδαίου πρόσκαιρου κέρδους. Τι μέλλον μπορούν να έχουν οι νέοι σ' έναν τέτοιο αυτοχειριαζόμενο κόσμο, σ' έναν τέτοιο θάλαμο αερίων και αιμάτων, όπου δεν είναι μόνο «ο θάνατός σου ζωή μου» αλλά και «ο θάνατός σου θάνατός μου»;

Φυσικά, δεν φταίνε οι νέοι γι' αυτόν τον πρωτόφαντο Αρμαγεδώνα. «Έτσι τα βρήκαμε, - λένε -. Τι μπορούμε να κάνουμε;». Κι όμως, μπορούν.

Πρώτα, να συνειδητοποιήσουν την τραγικότητα και το αδιέξοδο αυτής της αυτοκαταστροφής - κι όχι να την παρακολουθούν απαθείς και αδρανείς, σαν μοιραίο «τετελεσμένο γεγονός», σαν κατακλυσμό που τίποτα δεν μπορεί να τον στερέψει.

Αλλά για να τη συνειδητοποιήσουν, σ' όλη την έκτασή της, ανάγκη πάσα να ξέρουν το επίσης στοιχειώδες: πως **το μέλλον διαμορφώνεται από το παρόν, και το παρόν απ' το παρελθόν**. Δηλαδή, από την (περιφρονημένη) Ιστορία. Αυτή φωτίζει τις ρίζες και τις έκπαλαι συνθήκες του σημερινού και αυριανού (τρισεχιρότερου) αφανισμού, αυτή δαχτυλοδείχνει τις χρόνια καλλιεργημένες νοοτροπίες του τυφλού ωφελιμισμού, τα παλαιόθεν καθιερωμένα συμφέροντα, την παγιωμένη θεοποίηση της κερδομανίας, τις διαχρονικές διασυνδέσεις των αρπάγων. Όταν δεν γνωρίζεις τα αρχικά αίτια και αίτιους, δεν μπορείς να τα και να τους αντιμετωπίσεις. Μένεις ανυποψίαστος, άοπλος, ανοχύρωτος στις επιδρομές τους. Οι ανίδεοι Ιστορίας γίνονται (οι Έλληνες το ξέρουμε καλά) τα πιο πρόθυμα θύματα, τα πιο εύκολα αθύρματα των δημαγωγών, των λαοπλάνων, των απατεώνων, των κερδολάγων.

Άμα γνωρίζεις, όμως, το ποινικό μητρώο τους, άμα ξέρεις πώς τα παλαιά εγκλήματα γεννούν καινούργια φοβερότερα, τότε - και, αυτό, είναι το δεύτερο και σπουδαιότερο - τότε, μπορείς να τους αντισταθείς, να προσπαθήσεις ν' αποτρέψεις την υποτροπή τους. Με λόγο και με πράξη. Όσο «μικρός» κι αν είσαι, όσο «στενός» κι αν είναι ο χώρος σου.

Και αυτό δεν είναι ρητορικό, «ηθικοπλαστικό»... χρέος. Είναι αυτοάμυνα. Είναι το ουσιαστικό θεμέλιο του περιβόητου μέλλοντός σου. «Ο νέος, με την άρνηση θ' αρχίσει για να δικαιολογήσει την παρουσία του», έλεγε ο Γκαίτε. Όμως, εδώ, δεν πρόκειται για παρουσία, αλλά για επιβίωση: άρνηση στα κακώς κείμενα, τα ανθρωποβόρα, δηλαδή

αντίσταση. «Αντιστέκομαι, άρα υπάρχω». Και δεν υπάρχω, δεν θα υπάρξει κανένας, αν δεν υπάρξουμε ομόθυμα όλοι - προπάντων, οι νέοι - αντιστεκόμενοι...

Μάριου Πλωρίτη

Εφημερίδα: Το Βήμα

1. Πλάτων, *Νόμοι*, I, 903C. Μετάφρ. Β. Μοσκόβη, Καρατζάς, 1988. –
2. Αριστοτέλης, *Πολιτικά*, Α,Ι, 1254Α, 19. Μετάφρ. Β. Μοσκόβη, Καρατζάς, 1989.

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 120 περίπου λέξεις.

25 Μονάδες

B. 1. «**το μέλλον διαμορφώνεται από το παρόν, και το παρόν απ' το παρελθόν.**» Σε μία παράγραφο 100 περίπου λέξεων να σχολιάσετε το παραπάνω χωρίο.

15 Μονάδες

B. 2. Να σχολιάσετε τον τρόπο με τον οποίο διασφαλίζεται η συνοχή των πέντε πρώτων παραγράφων του κειμένου.

5 Μονάδες

B. 3. α. Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμία από τις λέξεις χωρίς να αλλάζει το νόημα του κειμένου: ανακατατάξεις, πασχίζουν, φτώχειας, αδρανείς, λαοπλάνων.

5 Μονάδες

B. 3. β. Να γράψετε από ένα αντώνυμο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις: **γνωρίζουν, αδιαφορούν, σέβομαι, εξαρτημένου, πρόσκαιρου.**

5 Μονάδες

B. 4. Να βρείτε πέντε δείγματα μεταφορικής χρήσης της γλώσσας στο κείμενο.

5 Μονάδες

Γ. 1. Σε μία ομιλία που θα εκφωνηθεί στη Βουλή των Εφήβων, να παρουσιάσετε τα προβλήματα της σύγχρονης νεολαίας και να προτείνετε τρόπους με τους οποίους οι νέοι αλλά και η πολιτεία θα μπορούσαν να συμβάλουν στην επίλυσή τους. **(500 – 600 λέξεις)**

40 Μονάδες

επιμέλεια: Παναγιώτα Κουσιαβέλου